

Tekniska kontoret

Dag Björklund

Kommunstyrelsen

Slutredovisning av förstudie Platsutveckling Danderyd

Inledning

Kommunstyrelsen beslutade 6 mars 2023 (§ 44) om ett uppdrag avseende förstudie som visar på hur kommunen kan arbeta för att skapa förutsättningar för etablering av verksamheter, för investeringar och en framtida relevant infrastruktur i området mellan Danderyds sjukhus/Mörby station och Inverness/Mörby centrum/Danderyds kyrka. Förstudien ska kunna användas som underlag för att i närtid påverka frågor som exempelvis infrastruktur för planprogram för Danderyds sjukhus och kommande åtgärdsvalsstudier för E 18, Roslagsbanan och stombussar/expressbussnät.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen fastställer ”Förstudie Platsutveckling Danderyd” och noterar att kommunstyrelsen uppdrag av den 6 mars 2023 (§ 44), punkt tre, om att ta fram en förstudie, är genomfört.
2. Kommunstyrelsen uppdrar åt tekniska kontoret att genomföra en bred dialogprocess om platsens framtida möjligheter och betydelse för Danderyd och för regionen samt en aktivitetsplan för utvecklingen av området som förstudien omfattat. Uppdraget inbegriper att, utifrån förstudie Platsutveckling Danderyd, initiera samverkan mellan berörda aktörer för utredning av den långsiktiga trafikinfrastrukturen i området. Uppdragets framdrift ska avrapporteras muntligt till kommunstyrelsens arbetsutskott en gång per kvartal samt med en skriftlig delrapport till kommunstyrelsen under tredje kvartalet 2024. Inriktningen är att uppdraget slutrapporteras senast tredje kvartalet 2025.

Bakgrund

Kommunstyrelsens beslutade 16 juni 2022 (§ 99) om att påbörja ett planprogram för Danderyds sjukhus. Kommunstyrelsen ansåg i och med detta uppdrag att frågan om den framtida transportinfrastrukturen i anslutning till sjukhuset behöver hanteras i särskild ordning.

Kommunstyrelsen beslutade 6 mars 2023 (§ 44) om ett uppdrag avseende en förstudie som visar på hur kommunen kan arbeta för att skapa förutsättningar för etablering av verksamheter, för investeringar och en framtida relevant infrastruktur i området mellan Danderyds sjukhus/Mörby station och Inverness/Mörby centrum/Danderyds kyrka.

Tekniska kontoret
Dag Björklund

19 juni 2023 (§ 118) skedde en delrapportering till kommunstyrelsen enligt uppdrag.

Under hösten 2023 väntas arbetet med planprogrammet för Danderyds sjukhus fortsätta samt att åtgärdsvalsstudier för E18. Planeringsarbetet för Roslagsbanan norr om Frescati väntas fortsätta sent hösten 2023 eller början av 2024. Studier för nya stom- och expressbusslinjer pågår vilka påverkar kapacitetsbehovet vid främst Danderyds sjukhus bussterminal. Samtidigt är den idag befintliga busstrafiken inte optimalt organiserad med bland annat kapacitetsproblem vid de tre stationslägena Danderyds sjukhus, Mörby Centrum och Mörby station.

Det aktuella området domineras av trafikytor för både rullande och parkerade bilar. Dessutom är miljön otrugg och ogästvänlig stora delar av dygnet. Området som skulle kunna vara ett av regionens mer intressanta, är ineffektivt nyttjat idag. Uppdraget siktar på att primärt undersöka förutsättningarna för etablering av verksamheter, initialt kopplade till Danderyds sjukhus och en mer praktiskt inriktad del av modern sjukvård inom begreppet Life science.

Tekniska kontorets utredning

Vad planeras i området kring Danderyds sjukhus, Mörby station, Mörby centrum, Inverness korsning och Danderyds sjukhus?

För tillfället pågår ett flertal planeringsarbeten i området som är i olika skeden. Några av dessa är:

- Planprogram för Danderyds sjukhus
- Roslagsbanan till city
- Stombuss/expressbussutredning
- Inverness korsning
- Behovsanalys för tunnelbanans fortsatta utveckling
- Åtgärdsvalsstudie för E 18
- Arbete med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen - RUFS

Planprogram för Danderyds sjukhus

Ett planprogram för Danderyds sjukhus ska tas fram inför ett kommande detaljplanearbete. Ett samråd för planprogrammet genomfördes mellan 3 maj och 18 juni 2023. Arbetet syftar till att utreda möjligheterna för utveckling av sjukhusområdet.

Området vid Danderyds sjukhus är en av Stockholms mest trafikerade knutpunkter och en framtida utveckling förutsätter ett vägnät med flexibilitet och alternativa körvägar samt god kollektivtrafikförsörjning.

Roslagsbanan

Regionen har beslutat att gå vidare med förslaget att förlänga Roslagsbanan

Tekniska kontoret
Dag Björklund

in till Stockholm city via Odenplan. Förlängningen planeras att stå färdig till 2038. Fortsatt planeringsarbete som berör Danderyd gällande exempelvis stationslägen, trafiksäkerhets- och bulleråtgärder förväntas påbörjas hösten 2023 eller våren 2024. Konsekvenser av detta för Danderydsborna behöver belysas särskilt och vara vägledande för kommunens medverkan i studien.

Stombuss/ och expressbussutredning

Regionen har i Kollektivtrafikplan 2050 aviserat behov av att utöka antalet stombuss- och expressbusslinjer till Danderyds sjukhus. Utredningsarbeten för detta pågår.

Redan nu bedöms utrymmet för busstrafiken vara bristfällig, inte bara vid Danderyds sjukhus, utan även vid Mörby station och Mörby centrum.

Inverness korsning

I anslutning söder om sjukhusområdet är framkomligheten vid Invernesskorsningen begränsad. Detta påverkar exempelvis den framtida utvecklingen av busstrafiken i kommunen och tillgänglighet för ett framtida utbyggt sjukhus och tillgängligheten till intilliggande bostadsområde.

Behovsanalys för tunnelbanans fortsatta utveckling

25 april 2023 fattade trafiknämnden i Region Stockholm beslut om att påbörja arbetet med en behovsanalys för tunnelbanans fortsatta utveckling. Under hösten 2023 sker en första prioritering. För tillfället finns ej något stationsläge i Danderyds kommun omnämnt.

Åtgärdsvalsstudie för E 18

Trafikverket avser att påbörja en åtgärdsvalsstudie för E18 våren 2024. Avgränsningen är ännu inte fastställd, men hela sträckningen av E 18 för Danderyds kommun väntas ingå i studien. Åtgärdsvalsstudien syftar till att pröva åtgärdsförslag förutsättningslöst.

Kommunens översiktsplan anger två alternativ gällande E18 enligt tidigare utredningar för Centrala Danderyd. Den kommande åtgärdsvalsstudien väntas ge nytt underlag för att bedöma den framtida hanteringen av E18 genom kommunen.

Arbete med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen - RUFS

Gällande RUFS är från 2018 och en ny RUFS planeras att färdigställas 2026 av regionen.

RUFS:en är regionens motsvarighet till kommunens översiktsplan och ligger till grund för övriga styrdokument som exempelvis den regionala kollektivtrafikplanen som i sin tur ligger till grund utvecklingsplaner och slutligen genomförandeplaner där investeringsbeslut tas av regionen.

Tekniska kontoret
Dag Björklund

Hur påverkas Danderyds kommun av detta?

Flera av dessa frågor har stor betydelse för framtidens Danderyd och hur utvecklingen ska se ut. Ska kommunen fortsatt vara en attraktiv kommun där verksamheter kan utvecklas och stärkas som en regional målpunkt krävs ett tydligt ställningstagande och initiativ från kommunens sida när det gäller området som förstudien omfattar.

I vissa projekt har kommunen stor rådighet med gällande planmonopol, samt eget markinnehav, medan i andra projekt är kommunen beroende av samarbete med olika parter som exempelvis Trafikverket och Region Stockholm.

Flera av dessa projekt är på en regional nivå där Danderyds kommun är en del av ett större sammanhang. Hur dessa storregionala projekt kan komma att planeras och genomföras beror till viss del på vilken inriktning som kommunen driver i de olika frågorna gentemot ansvarig aktör. Oavsett är det viktigt att kommunen har en tydlig plan för hur och i vilken inriktning dessa frågor bör drivas.

Detta är särskilt viktigt när det exempelvis:

- Passerar cirka 80 000 fordon på E 18 dagligen. Antalet passager kommer troligtvis att öka i takt med att kommuner norr om Danderyd exploaterar inom ramarna för Sverigeförhandlingen, vilket medför ökade buller och miljöföroreningar i kommunen och påverkar framkomligheten i kommunen.
- Under regionens tidigare samråd för Roslagsbanan till city har föreslagits eventuella stationsnedläggningar i Danderyds kommun.
- Är en stor säkerhetsrisk vid de lägen där Roslagsbanan ej har planskilda korsningar.
- Inte är möjligt att genomföra regionens föreslagna utvecklingar av busstrafiken i kommunen på grund av kapacitetsbrist vid stationslägen.
- Kräver anpassningar av infrastrukturen i samband med utvecklingen av Danderyds sjukhus.

Om kommunen inte driver dessa frågor i önskad riktning för Danderyds bästa riskerar detta i vissa fall att förbises i regionens och Trafikverkets planering eller att alternativ väljs som inte är det bästa för Danderydsborna.

Hur kan kommunen arbeta framöver i dessa frågor?

Tekniska kontorets bedömning är att föreslagen förstudie ligger i linje med gällande översiktsplan som pekar ut detta område som ”primär utvecklingsinriktning” och utgör även ett så kallat utredningsområde i översiktsplanen.

Översiktsplanen förespråkar en bättre kollektivtrafikkoppling som stärker möjligheten att utveckla området till en regionalt viktig arbetsplatsnod som

Tekniska kontoret
Dag Björklund

kan komplettera utvecklingen av Stockholm-Uppsala Life science-klustret som är av nationell och internationell betydelse.

Life science-sektorn omfattar de företag, universitet och högskolor samt offentliga aktörer på kommunal, regional och statlig nivå, som genom sin verksamhet bidrar till att främja människors hälsa. Sektorn innefattar forskning, högre utbildning och innovation, utveckling av läkemedel, medicintekniska produkter och behandlingar, samt prevention, implementering och uppföljning.

Genom att utveckla området kan en utbyggd kollektivtrafik möjliggöras liksom fler grönområden, gång- och cykelstråk, tryggare gator och parker samt ett mer levande näringsliv i kommunen. Detta skulle öka attraktiviteten för kommunens invånare och företag.

Samtidigt kan denna inriktning ligga till grund för att i närtid påverka frågor som exempelvis infrastruktur för planprogram för Danderyds sjukhus och kommande åtgärdsvalsstudier för E 18, Roslagsbanan och stombussar/expressbussnät samt för pågående revidering av RUFs. Gällande kollektivtrafiken och infrastrukturen i området är detta en av Stockholm Nordost gemensamma huvudfrågor och här kan kommunen samverka med bland annat dessa kommuner.

Den redovisade förstudien är att betraktas som kommunens initiala ambition när det kommer till dessa planeringsarbeten. Förhållningssättet bör vara agilt utifrån respektive projekts framskridande, men det är viktigt att kommunen har ett långsiktigt helhetsperspektiv i frågorna.

Tekniska kontoret föreslås få uppdrag att utifrån förstudiens inriktning att initiera samverkan mellan berörda aktörer för utredning av den långsiktiga infrastrukturen och kollektivtrafiken.

Uppföljning av respektive projekt

Löpande rapportering sker till kommunstyrelsens arbetsutskott gällande frågor som berör strategiska områden såsom infrastruktur och kollektivtrafik av större karaktär som beskrivits ovan.

Slutsats

För att stärka kommunens position inom trafikinfrastruktur är bedömningen att ett kluster med koppling till Danderyds sjukhus skulle vara gynnsamt, med tanke på Life science-sektorns starka ställning regionalt, nationellt och internationellt. Detta skulle främja kunskaps- och forskningsutveckling i Sverige och ge regionen tillgång till långsiktig utveckling av vårdtjänster, stärka den lokala arbetsmarknaden och förbättra servicen för Danderydsborna.

Ett medicintekniskt kluster skulle locka kompetent arbetskraft inom medicinteknik och biomedicinsk forskning, vilket gynnar Danderyds sjukhus och andra relaterade verksamheter. Klustret främjar också

Tekniska kontoret

Dag Björklund

samarbete och innovation, vilket ökar produktiviteten och leder till utveckling av nya produkter och tjänster, vilket stärker näringslivet i Danderyds kommun. Dessutom genererar klustret ökad ekonomisk aktivitet och skatteintäkter, vilket finansierar offentliga tjänster och infrastruktur till förmån för alla invånare. Klustret fungerar även som ett kunskapsnav där kunskap och kompetens sprids genom utbildning och evenemang, vilket gynnar utbildningsinrättningar och invånarnas kunskap inom medicinteknik och relaterade områden.

Mot bakgrund av ovanstående bör därför en bred dialogprocess om platsens framtida möjligheter och betydelse för Danderyd och för regionen initieras av kommunen. Parallellt med arbetet med framtidsbilden i dialogprocessen tas också en aktivitetsplan fram som visar hur de första stegen kan tas för att driva arbetet mot att förveckliga dialogprocessens resultat. Syftet med framtidsbilden och aktivitetsplanen är att ge planeringsförutsättningar samt ange utvecklingsmål och strategier för långsiktig utveckling inom området. Framtidsbilden och aktivitetsplanen ska kopplas till översiktsplanen och övriga relevanta styrdokument. Kommunens arbete kan starkt påverka planeringsarbete på regional nivå, inte minst i arbetet med kommande regionala utvecklingsplanen, RUFS. Därtill kommer arbetet med de regionala trafikhuvudmännen men också Trafikverket. Dialogprocessen ska präglas av samarbete och bred förankring såväl politiskt, bland medborgarna och branschföreträdare. Samtidigt med godkännande av framtidsdokumentet godkänns också en konkret aktivitetsplan.

Konsekvenser för barn och unga

För tillfället har inte konsekvenser för barn- och unga utretts specifikt. Exempelvis kan frågor som berör infrastruktur och kollektivtrafik påverka barn- och unga framöver.

Ekonomiska konsekvenser

Fram till ett antaget framtidsdokument och en antagen aktivitetsplan förutsätts arbetet bedrivas i kommunens regi även om deltagande från näringsliv, regionala aktörer och andra externa aktörer bedöms bli omfattande. Hela processen bedöms pågå under 12–18 månader under två budgetår med en total budget på cirka 1,5 miljoner kronor vilket bedöms kunna rymmas inom kommunstyrelsens budget.

När en aktivitetsplan antagits bör kommunen söka extern finansiering och långsiktiga partners för att driva utvecklingen av området mer konkret. Den finansiella risken för kommunen i projektet kan därmed begränsas vilket som konsekvens torde innebära att en del av markens värdeutveckling på lång sikt behöver delas med externa aktörer.

Tekniska kontoret
Dag Björklund

Johan Lindberg
Kommundirektör

Stefan Sorpola
Samhällsutvecklingsdirektör

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Slutredovisning av Förstudie Platsutveckling Danderyd
2. Förstudie Platsutveckling Danderyd
3. Kommunstyrelsens beslut 2023-06-19 § 118
4. Kommunstyrelsens beslut, 2023-03-06 § 44
5. Kommunstyrelsens beslut 2022-06-16 § 99